

# Natura și caracterul deciziei în sfera politică

**Autor: Maftai V. lector superior**

Universitatea Tehnică a Moldovei

**Abstract:** Decizia constituie o acțiune specifică ce călăuzește omul pe parcursul vieții sale. Importanța, operaționalitatea, eficiența căreia influențează viața lui, poziționînd-ul față de semenii săi, determină capacitatea lui de a fi în fața și a face față diverselor fenomene, procese, provocări. Decizia în domeniul politic are un caracter obiectiv, posedă un „acoperămint” larg, specific, complex asupra existenței omului sau oamenilor, ce se reflectă atît asupra unei comunități umane, cît și în cadrul relațiilor interstatale. Funcționalitatea normală a procesului luării deciziei politice, care poate fi apreciată ca fiind o artă, este hotărîtoare așadar pentru proiectarea și realizarea politicii interne și externe ale statului.

**Cuvinte cheie:** decizie, alternativă, eficiență, politica, proces, risc, problemă.

La momentul de față este evidentă situația prin care activitatea eficientă de funcționare a sistemii politice (și în mod special de funcționare a statului) în direcția politicii interne și politicii externe rezidă în procesul luării deciziilor politice și aplicării lor în practică. Aceasta idee este confirmată și de funcția de bază a politicii, adică cea de conducere și organizare, care este de neconceput în afara procesului de luare a deciziilor politice.

În statele occidentale teoria luării deciziilor politice a devenit deja de decenii o disciplină autonomă căreia i se acordă o importanță corespunzătoare luînd în considerație importanța acesteia. În literatura de specialitate există diferite abordări asupra locului deciziilor în sfera politică și în organele conducerii de stat. Pot convențional fi evidențiate două abordări a acestui fenomen: *în sens îngust și în sens larg* (prima accepțiune abordează fenomenul deciziei ca fiind o funcție sau un component a domeniului politic sau o fază a procesului conducerii; în sens larg ea coincide cu procesul de a conduce, ca fiind o activitate specifică a existenței umane, reflectîndu-se toate sferile existenței umane). Un caracter specific î-l ocupă și abordarea conceptului de conducere, așa precum de fiecare dată este necesar să fie raportat la sensul concret a fenomenului cercetat, studiat.

Interpretarea conceptului de **decizie** este privit ca – *proces, acțiunea de a alege sau rezultatul alegerii (fiind impus ca stimul sau reacție la factorul intern sau răspuns la cel extern); procesul și rezultatul alegerii scopului și mijloacelor utilizate în atingerea lui; act cu caracter obligatoriu, normativ al unui organ de conducere, hotărâre luată, care stabilește direcția unei acțiuni și modul ei de realizare; hotărâre luată în urma examinării unei probleme, a unei situații, soluție adoptată.*

Activitatea luării deciziilor politice este privită precum: o activitate rațională de alegere bazată pe alternativă efectuată de către agentul, subiectul politic sprijinit pe legitimitatea politică, avînd un scop strategic să maximizeze rezultatul activității sale cu minimalizarea resurselor utilizate; o activitate complex-organizațională bazată pe relația de coordonare și subordonare ( orizontal, vertical) a actorilor și subiecților politici, care funcționează în baza unor proceduri de rutină; o activitate bazată pe sintetizarea intereselor politice a actorilor politici autonomi evidențiați prin strategie și tactică, resurse, scopuri, poziții proprii (adică a celor care nu fac parte din sistema puterii de stat, cei care nu participă la procesul formulării și luării deciziilor politice).

Procesul luării deciziei politice constituie un proces complex fiind constituit din următoarele elemente șirul cărora poate continua și prin interacțiunea acestora: scopul – care determină strategia, tactică, planul acțiunii, efectuează pronosticuri, ipoteze, apreciază rezultatul deciziilor luate asupra altor actori – societate, grupuri, organizații etc.; corelația dintre strategie și resurse; subiectul acțiunii decizionale, autoritatea, prestigiul, competența acestuia; interesul - obiectiv, subiectiv, intern, extern; strategia și tactică; tradițiile, istoria, obligațiile asumate, aspectul valoric, situația geopolitică, circumstanțe; opinia publică; gradul de dezvoltare economică a societății; realitatea principiilor democratice; interesul național; asigurarea cu toate tipurile de resurse; acumularea și prelucrarea informației, potențialul analitic; realizarea idealului social; spontaneitate; creativitate; să corespundă realității etc..

Mai jos vor fi evidențiate trei forme (care nu se exclud, ci pot fi armonios completate, evident raportarea acestora poate fi dependentă de domeniul de aplicare) clasice a procesului luării deciziilor:

## **A)**

### **1. Clarificarea problemei:**

- Colectarea de informații (se determină dacă informația are legătură cu problema existentă; este adevărată, sigură, determinarea relevanței, actualității ei, este ea completă etc.);
- Definirea, determinarea condițiilor în care această problemă va fi rezolvată.

### **2. Elaborarea planului de soluționare a problemei:**

- dezvoltarea de soluții alternative (în acest scop, sunt utilizate următoarele metode pentru generarea de alternative: metoda "brainstorming"; analiza morfologică; metodele de asociații și analogii; metodele întrebărilor de control și notebook-ului colectiv; Sinectica, etc.);
- Compararea soluțiilor cu resursele disponibile;
- O evaluare a alternativelor la consecințe sociale;
- O evaluare a alternativelor la eficacitatea economică;
- Elaborarea programei decizionale;
- Dezvoltarea și pregătirea detaliată a unui plan decizional.

### **3. Punerea în aplicare a deciziei:**

- Aducerea la cunoștință a deciziei;
- Dezvoltarea mijloacelor de stimulare și sancțiuni;
- Monitorizarea punerii în aplicare a deciziilor.

## **B)**

1. Formularea preventivă a problemei;
2. Determinarea obiectivelor și scopurilor deciziilor și selectarea corespunzătoare criteriilor optime de soluționare;
3. Identificarea restricțiilor;
4. Întocmirea unei liste de alternative și analiza lor preliminară, în scopul de a exclude cele ineficiente;
5. Colectarea de informații de gestiune și de prognozare a parametrilor de modificare a soluțiilor în viitor;
6. Formularea exactă a problemei;
7. Analiza și selectarea metodei de rezolvare a problemei, elaborarea algoritmului decizional;
8. Elaborarea modelului decizional ce permite evaluarea efectivă a fiecărei alternative;
9. Evaluarea alternativelor și selectarea celor mai eficiente;
10. Luarea deciziilor (se va evidenția de asemenea caracterul fixării deciziei: în formă scrisă, verbală, codificată - tehnologic);
11. Aducerea soluției până la executori;
12. Punerea în aplicare a deciziei și evaluarea rezultatelor.

## **C)**

1. Acumularea de informații;
2. Analiza datelor;
3. Rezultatul așteptat;
4. Aprecierea rezultatelor și comparația alternativelor;
5. Alegerea alternativelor;
6. Acțiunea;
7. Aprecierea rezultatelor și compararea lor cu pronosticul elaborat.

Fiecare nouă decizie este luată în locul deciziilor luate anterior, acțiunea căreia fie sa terminat sau a deviat de la opțiunea selectată inițial (de regulă această abatere este un decalaj între obiectivele organizației, instituției, și modalități de a le atinge). Menționez că necesitatea elaborării deciziei este solicitată din cauza unui excitator, care creează divergențe. Evidențierea detectării acestora depind de capacitatea sistemului de a se auto-regla; de abilitățile, capacitățile, experiența celui care ia decizia.

După conținutul său deciziile pot fi clasificate în: politice, tehnice, tehnologice, economice etc.; după timpul de acțiune și influență pot fi: tactice, strategice și operative (sau de rutină); după subiecți deciziile sunt: individuale și colective; după specificul său pot fi: unice, standarde, creative; după caracterul relațiilor luării deciziilor în organizație pot fi: ierarhice și de paritate; după zona organizațională: micro-organizaționale și macro-organizaționale.

Trebuie să menționez că problema care trebuie să fie rezolvată are un caracter de a se repeta. De aici rezultă că decizia care trebuie să fie luată este una tradițională (adică subiectul deciziei s-a confruntat anterior cu o asemenea situație, alternative există). Însă problema creată poate fi una netipică, adică nu are alternativă de soluționare. Atunci subiectul generează noi alternative de decizii.

Decizia este alegerea luată în vederea atingerii unui scop (făcând excepție în cazul dat de factorul obiectiv, acel "excitator") sau poate servi ca o etapă în atingerea unui scop mai general. Aici evidențiem, clar deciziile operaționale (sau mai sus denumite ca de rutină, asigură realizarea sarcinilor de moment), cele strategice (vizează probleme de bază, sunt de durată, au o textură de dimensiune generală) și tactice (sunt pașii mărunți în vederea atingerii, asigurării realizării sarcinii startegice).

După sfera de acțiune deciziile pot avea caracter global (adică sunt orientate asupra politicii externe) sau locale (vizează deciziile ce țin de realizarea politicii interne).

După durata de realizare, adică durata ce cuprinde procesul de luare a deciziei și finalizarea realizării acesteia, se evidențiază decizii de scurtă și lungă durată. Evident că atunci când vorbim despre decizii luate în sfera politică trebuie să luăm în considerație că în procesul de realizare, subiectul politic va fi nevoit să intervină. Aceasta intervenție este solicitată pe motiv că în procesul implementării ei se ivește necesitatea corectării ei, ca consecință a unor devieri sau incomplexității cauzate de o analiză inițială slabă a alternativelor sau factorilor care pot să perturbeze aplicarea ei eficientă, ca exemplu apariția unei noi realități sau factori (evident cea ce necesită elaborarea unor noi decizii). Dacă alegerea a celei mai bune alternative se realizează în baza unui singur criteriu, atunci decizia are să fie simplă, și viceversa, dacă alegerea se realizează în baza a mai multor criterii, atunci decizia va fi complexă (ex. calitatea, timp, eficacitatea, eficiența, volum veniturii, satisfacția socială, etc.).

Trebuie de menționat că forma luării deciziilor foarte mult influențează cele lalte aspecte ale procesului decizional. Aceasta este luată (făcând abstracție de regimul politic) individual de către subiectul politic sau colectiv (colegial). Profesionalizarea (mă refer la numărul deciziilor luate de subiect, adică caracterul tradițional acestui proces, perceperea alternativelor) și specializarea (activarea unui grup specializat ce ar putea utiliza un șir de tehnici: aplicarea deciziei pe un model concret; utilizarea modelării matematice; focus grup, diagnostica, decompoziția; metoda Delfi; metoda teoriei probabilității; metoda analogiei; teoria jocului; sondaje, anchete, etc.) procesului de conducere sunt unii din factorii care vor ridica randamentul, eficacitatea, timpul, resursele, etc. a actului decizional. Nu trebuie să uităm și de faptul că deciziile sunt deseori luate și condiții de lipsă de timp, mijloace, lipsa determinărilor, a informației, etc. - atunci decizia este urmată de un caracter vădit de risc. Subiectul la general dar și în cazul unor situații specifice poate să se bazeze pe intuiție, pe practica tradițional-decizională, pe judecată proprie sau rațiune (în unele cazuri deciziile politice sunt influențate de factorul emoțional, de afecțiuni).

Decizia este privită ca fiind o reacție cu o alegere alternativă, care cade sub incidența unui șir de probabilități. Ea constituie o acțiune rațională, de regulă, orientată spre un anumit scop, ce cuprinde tot parcursul activității și existenței umane, atât la nivel subiectiv cât și obiectiv. Posedă un caracter complex și specific, cu o incidență atât asupra unui individ în parte cât și asupra societății la general.

### **Bibliografie:**

1. Дегтярев А. *Принятия политических решений* М 2003
2. Орлов А. И. *Теория принятия решений: учебник.* — М.: Экзамен, 2006
3. Орлов А. И. *Принятие решений. Теория и методы разработки управленческих решений. Учебное пособие.* — М.: МарТ, 2005.
4. Полис N- 17, 2005
5. Паркинсон, С. Нортког, Рустомжи М.К. *Искусство управления.* — СПб.: Лениздат, 2001.
6. Клиланд Д. Кинг В. *Системный анализ и целевое управление.* М. 1974.
7. Анохин П.К. *Проблемы принятия решения.* М. 1976.